

Редакцијски пречишћен текст

ЗАКОН

о библиотечко-информационој делатности

"Службени гласник РС", бр. 52 од 15. јула 2011, 78 од 3. августа 2021.

I. УВОДНЕ ОДРЕДБЕ

Предмет закона

Члан 1.

Овим законом уређују се општи интерес, услови и ресурси за обављање библиотечко-информационе делатности, циљеви развоја библиотечко-информационе делатности, библиотечко-информациони систем, права и слободе корисника, оснивање и типови библиотека, начин финансирања библиотека из јавних средстава, основе националног система узајамне каталогизације, матичне функције у библиотечко-информационој делатности, положај Народне библиотеке Србије као централне националне библиотеке и Библиотеке Матице српске као установе културе од националног значаја, као и друга питања од важности за библиотечко-информациону делатност.

Циљеви и општи интерес

Члан 2.

Библиотечко-информациона делатност је делатност од општег интереса.

Установе које обављају библиотечко-информациону делатност (у даљем тексту: библиотеке) оснивају се ради обезбеђивања услова за остваривање права грађана на слободу изражавања и на стицање и коришћење знања.

Општи интерес у библиотечко-информационој делатности подразумева да грађани имају слободан приступ информацијама, знањима и идејама садржаним у библиотечко-информационој грађи и изворима, као и право на остваривање свих својих индивидуалних и интелектуалних слобода у чему им својим услугама могу помоћи библиотеке и информациони центри.

Термини

Члан 3.

Термини којима су у овом закону означени положаји, професије, односно занимања, изражени у граматичком мушком роду, подразумевају природни мушки и женски род лица на која се односе.

Средства која користе библиотеке

Члан 4.

Земљиште, зграде, библиотечко-информациона грађа, извори и друга средства која користи библиотека коју је основала Република Србија, аутономна покрајина и јединица локалне самоуправе, као средства у јавној својини, користи јавна библиотека, у складу са законом.

II. БИБЛИОТЕЧКО-ИНФОРМАЦИОНА ДЕЛАТНОСТ

Начела библиотечко-информационе делатности

Члан 5.

Библиотеке су у средишту развоја информационог друштва јер су суштински значајне за информисаност грађана, за њихово усавршавање и индивидуални развој, неопходне су за развој образовања, науке и културе, покретач су свеукупног развоја слободног демократског грађанског друштва.

Библиотеке, под једнаким условима и без обзира на разлике, обезбеђују свим грађанима остваривање људских права у домену слободе изражавања, стваралаштва, интелектуалних и других грађанских слобода, као и остваривање комуникације с другим грађанима и интелектуалним добрима у земљи и иностранству.

Библиотеке омогућавају грађанима приступ информацијама електронски и на друге начине.

Дефиниција библиотечко-информационе грађе и извора

Члан 6.

Библиотечко-информациону грађу и изворе представљају информациони извори у којима су на било који начин забележене информације, и то на различитим материјалима и медијима. Библиотечко-информациона грађа и извори носиоци су духовног, интелектуалног, књижевног, уметничког, научног, стручног или било којег другог садржаја намењеног за комуникацију међу људима, за размену идеја и унапређење знања.

Библиотечко-информациону грађу и изворе чине: књиге, рукописи, брошуре, сепарати, серијске публикације, музичка дела, картографска грађа, каталози, календари, умножени уметнички и сценски програми, фотографије, албуми, разгледнице и цртежи, просторни и други планови, гравире, плакати и друга ликовна и графичка грађа, леци, огласи и саопштења, звучни и видео записи у било ком облику (изузев на филмској траци), електронске публикације дистрибуиране на физичким носачима и електронске публикације дистрибуиране на интернету, садржај интернет домена Републике Србије, комбиноване и мултимедијалне публикације, рачунарски програми у јавној употреби и друге публикације (у даљем тексту: библиотечка грађа и извори).

Библиотеке набављају библиотечко-информациону грађу и изворе и стварају нову библиотечко-информациону грађу и изворе на основу самосталне процене стручњака, према утврђеној набавној политици, а у складу са потребама најширег круга корисника, укључујући и

потребе националних, верских и језичких мањина и корисника са инвалидитетом.

У набавци библиотечко-информационе грађе и извора и стварању нове библиотечко-информационе грађе и извора библиотеке међусобно сарађују, а када тражену грађу и изворе не поседују у својим фондовима, обавезно се укључују у систем размене библиотечко-информационе грађе и извора и у међубиблиотечку позајмицу на националном и међународном нивоу.

У библиотеци се може, поред основног фонда, формирати и завичајна збирка.

Библиотечко-информациона грађа и извори са својством културног добра

Члан 7.

Библиотечко-информациона грађа и извори са својством културног добра заштићени су законом, чувају се и користе у складу са законом.

Опсег библиотечко-информационе делатности

Члан 8.

Библиотечко-информациона делатност, у смислу овог закона, обухвата прикупљање, обраду, заштиту, чување, представљање и давање на коришћење библиотечке грађе и извора, као и стварање, размену, позајмицу и дистрибуцију информација које поседују библиотеке, друге установе, организације или удружења у земљи и иностранству, а у циљу ширења знања, слободног приступа информацијама и њихове промоције.

Библиотечко-информациону делатност обављају библиотеке у складу са овим законом.

Библиотеке које у својим фондовима имају стару и ретку библиотечку грађу обављају и делатност правне и техничке заштите те грађе у складу са законом.

III. БИБЛИОТЕЧКО-ИНФОРМАЦИОНИ СИСТЕМ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ

Библиотечко-информациони систем

Члан 9.

Библиотечко-информациони систем Републике Србије је скуп функционално повезаних библиотека које примењују јединствене стандарде и омогућују проток публикација и информација.

Библиотечко-информациони систем Републике Србије чине:

- Народна библиотека Србије;**
- Библиотека Матице српске;**
- Народна и универзитетска библиотека „Иво Андрић” на Косову и Метохији;**

- Универзитетска библиотека „Светозар Марковић” у Београду;
- Библиотека Српске академије наука и уметности;
- мрежа јавних библиотека у Републици Србији;
- мрежа свих других типова библиотека и информационих центара у Републици Србији: школске, високошколске и универзитетске библиотеке, библиотеке научно-истраживачких института и установа и специјалне библиотеке.

Систем узајамне каталогизације

Члан 10.

Библиотечко-информациони систем Републике Србије изграђује се на јединственој информационо-комуникационој технологији и програмској платформи.

Основу библиотечко-информационог система у Републици Србији чини систем узајамне каталогизације у којем библиотеке кооперативно обављају функције прикупљања и обраде библиотечко-информационе грађе и извора тамо где се они први пут појаве и уносе податке у Централни електронски каталог Републике Србије.

Систем узајамне каталогизације заснива се на стандардизованој обради библиотечко-информационе грађе и извора и на јединственом уређењу електронске базе према националним и међународним стандардима.

Учешће у систему узајамне каталогизације подразумева одговарајућу телекомуникациону и рачунарску опрему, стручну оспособљеност и лиценце за рад у систему за рачунарско и информационо повезивање библиотека у мрежу.

У систем узајамне каталогизације укључују се све библиотеке у Републици Србији, а могу им приступити и библиотеке изван Републике Србије.

Каталози библиотека које су укључене у систем узајамне каталогизације, постају, без надокнаде, доступне свим корисницима.

Систем узајамне каталогизације укључује се у друге системе на регионалном и светском нивоу и сарађује с њима.

Центар за узајамну каталогизацију

Члан 11.

Центар за узајамну каталогизацију Републике Србије, који делује у оквиру библиотечко-информационог система Републике Србије је организациони део Народне библиотеке Србије.

Центар за узајамну каталогизацију:

- одржава Централни електронски каталог Републике Србије;
- координира рад и развој система узајамне каталогизације;

- планира, пројектује и одржава рачунарску, комуникацијску и програмску опрему за рад система узајамне каталогизације;
- организује стално стручно усавршавање библиотечно-информационих стручњака из Републике Србије;
- даје лиценце за учешће у систему узајамне каталогизације;
- обавља развојне и истраживачке послове;
- ствара и одржава и друге електронске базе података с непосредним приступом.

IV. БИБЛИОТЕКЕ

Библиотека

Члан 12.

Библиотеку може да оснује Република Србија, аутономна покрајина, јединица локалне самоуправе, национални савет националних мањина, друго домаће и страно физичко и правно лице.

Библиотека може да обавља библиотечно-информациону делатност ако поседује одређени број јединица библиотечно-информационе грађе и извора намењених за слободно коришћење, ако испуњава услове за рад у погледу простора, телекомуникационе и рачунарске опреме, библиотечно-информационих стручњака, ако је регистрована као установа за обављање делатности у складу с одредбама овог закона, ако испуњава и друге услове за рад утврђене у складу са усвојеним националним и међународним стандардима.

Библиотеке се могу образовати и као организационе јединице других установа, организација, удружења и других правних лица, ако испуњавају прописане услове.

Ближе услове за обављање библиотечно-информационе делатности из става 2. овог члана прописује министар надлежан за културу.

Типови библиотека

Члан 13.

Библиотеке се према садржају библиотечно-информационе грађе и извора и према профилу корисника разврставају на следеће типове: национална библиотека, јавна библиотека, школска библиотека, високошколска библиотека, универзитетска библиотека, библиотека научноистраживачког института и установе, специјална библиотека, као и информациони центри при другим установама, организацијама или удружењима.

Оснивање библиотека

Члан 14.

Јединица локалне самоуправе обавезна је да оснује јавну библиотеку као установу и да обезбеди све потребне услове за њен рад.

Васпитно-образовна и научна установа обавезна је да организује школску, високошколску, универзитетску библиотеку, односно библиотеку научноистраживачког института и установе и да обезбеди све потребне услове за њен рад.

Специјалну библиотеку као посебну организациону јединицу организује правно, односно физичко лице чија се делатност односи на неку специфичну област знања и рада.

Услови за обављање делатности

Члан 15.

На оснивање библиотека, вршење оснивачких права, оснивачки акт, упис у судски регистар и евиденцију установа основаних средствима у јавној својини примењују се одредбе закона којим се уређује област културе.

Испуњеност услова за обављање библиотечко-информационе делатности утврђује министарство надлежно за културу, на основу мишљења надлежне матичне библиотеке.

Послове из става 2. овог члана на територији аутономне покрајине, обавља надлежни орган аутономне покрајине, као поверени посао.

Органи библиотеке

Члан 16.

Органи библиотеке су: директор, управни одбор и надзорни одбор.

Актом о оснивању, односно статутом библиотеке, може се утврдити да библиотека уместо директора има управника.

Директор

Члан 17.

Библиотеком руководи директор.

Директора библиотеке именује и разрешава оснивач, на предлог управног одбора, а на основу претходно спроведеног јавног конкурса, на четири године, с могућношћу да поново буде именован.

Директора библиотеке која обавља матичне функције именује министар надлежан за културу, односно надлежни орган аутономне покрајине, уз сагласност руководиоца Народне библиотеке Србије.

Надлежни орган аутономне покрајине посао из става 3. овог члана обавља као поверени.

На именовање, односно разрешење директора библиотеке сагласност даје директор библиотеке која обавља матичне функције за ту библиотеку.

За директора библиотеке именује се лице које има високо образовање и најмање пет година* радног искуства у култури и које испуњава друге услове утврђене статутом библиотеке.

Спровођење конкурса и именовање директора библиотеке, именовање вршиоца дужности директора, његове надлежности и друго, врши се на начин и по поступку прописаним одредбама закона којим се уређује област културе.

***Службени гласник РС, број 78/2021**

Управни одбор

Члан 18.

Библиотеком управља управни одбор.

Председника и чланове управног одбора именује оснивач на четири године, с могућношћу да поново буду именовани.

Статутом библиотеке ближе се уређује број и структура чланова управног одбора, накнада за њихов рад и друга питања везана за рад управног одбора.

Надлежност, избор чланова и рад управног одбора библиотеке утврђује се на начин и по поступку прописаним одредбама закона којим се уређује област културе.

Када је оснивач библиотеке Република Србија, аутономна покрајина и јединица локалне самоуправе, сагласност на њен статут и правилник о организацији и систематизацији послова даје оснивач.

Надзорни одбор

Члан 19.

Надзорни одбор обавља надзор над пословањем библиотеке.

Председника и чланове надзорног одбора именује и разрешава оснивач, на четири године с могућношћу да поново буду именовани.

Надлежност, избор чланова и рад надзорног одбора библиотеке утврђује се на начин и по поступку прописаним одредбама закона којим се уређује област културе.

Развој библиотека

Члан 20.

О развоју библиотека и унапређењу стручног рада библиотека у Републици Србији стара се Народна библиотека Србије као централна матична библиотека, у сарадњи с Библиотеком Матице српске, као и друге библиотеке које обављају матичне функције.

Повезивање и удружења библиотека

Члан 21.

Библиотеке се могу повезивати у библиотечка стручна удружења, заједнице, или савезе у којима остварују своје интересе, програме развоја и унапређења рада и сарадње, размену библиотечке грађе, техничких, информационих и кадровских ресурса, обезбеђују складан развој библиотечко-информационе делатности у Републици

Србији и остварују сарадњу с другим сличним удружењима у земљи и иностранству.

V. МАТИЧНЕ ФУНКЦИЈЕ

Матичне функције

Члан 22.

Ради трајног и систематског рада на развоју и унапређивању библиотечко-информационе делатности у Републици Србији установљавају се матичне функције појединих библиотека, које обављају те послове на одређеној територији, на научном или на уметничком подручју, или за одређене типове библиотека, као поверени посао.

Матичне функције у библиотечко-информационој делатности су:

- 1) учешће у свеукупном развоју библиотечко-информационе делатности у Републици Србији;**
- 2) учешће у изградњи јединствене националне мреже библиотека;**
- 3) учешће у изградњи јединственог националног библиографско-информационог система;**
- 4) вођење регистара библиотека за подручје матичних библиотека и других евалуационих евиденција;**
- 5) пружање стручне помоћи и инструкторски рад са запосленима у библиотекама;**
- 6) надзор над стручним радом библиотека;**
- 7) старање о сталном стручном усавшавању библиотечко-информационих стручњака;**
- 8) праћење стања и проучавање потреба и услова рада у библиотекама;**
- 9) предлагање мера за унапређење рада и развој библиотека;**
- 10) учешће у изради предлога дугорочне стратегије развоја библиотека, краткорочних програма и пројеката.**

Народна библиотека Србије је матична библиотека и она обавља матичне функције за све библиотеке на територији Републике Србије, у сарадњи с Библиотеком Матице српске која обавља матичне функције на територији АП Војводине.

Обављање матичних функција и мрежа матичних библиотека Републике Србије утврђују се решењем о одређивању библиотека које обављају матичне функције, које на предлог Народне библиотеке Србије, односно Библиотеке Матице српске, доноси министар надлежан за културу, односно надлежни орган аутономне покрајине – као поверени посао.

VI. НАДЗОР И ФИНАНСИРАЊЕ БИБЛИОТЕКА

Надзор над радом библиотека

Члан 23.

Надзор над радом Народне библиотеке Србије и Библиотеке Матице српске врши министарство надлежно за културу.

Надзор над радом јавних библиотека чији је оснивач јединица локалне самоуправе врши надлежни орган јединице локалне самоуправе.

Надзор над радом школских, високошколских, универзитетских библиотека, библиотека научноистраживачких института и установа и специјалних библиотека врши орган Републике Србије, односно аутономне покрајине и јединице локалне самоуправе, надлежан за вршење надзора над радом установа чији су библиотеке организациони део.

Надзор над спровођењем закона и вршењем поверених послова

Члан 24.

Надзор над спровођењем овог закона врши министарство надлежно за културу.

Надзор над вршењем овим законом поверених послова државне управе врши министарство надлежно за културу, у складу са законом којим се уређује државна управа.

Надзор над стручним радом

Члан 25.

Надзор над стручним радом матичних библиотека врши Народна библиотека Србије, као поверени посао.

Надзор над стручним радом матичних библиотека, високошколских библиотека и библиотека научноистраживачких института и установа на територији АП Војводине врши Библиотека Матице српске, као поверени посао.

Надзор над стручним радом других јавних библиотека, школских библиотека, високошколских библиотека, библиотека научноистраживачких института и установа и специјалних библиотека врши библиотека којој је поверено вршење матичних функција, као поверени посао.

Библиотека је дужна да матичној библиотеци, на њен захтев, достави податке потребне за обављање надзора над стручним радом, као и да овлашћеном лицу матичне библиотеке омогући непосредни надзор.

Начин вршења надзора над стручним радом уређује Народна библиотека Србије, као поверени посао.

Финансирање библиотека

Члан 26.

Средства за финансирање делатности библиотека обезбеђује оснивач, у складу са законом.

Програми и пројекти библиотеке чији је оснивач Република Србија, аутономна покрајина, односно јединица локалне самоуправе, финансирају се или се суфинансирају на начин утврђен законом којим се уређује област културе.

Библиотека обезбеђује средства за рад и из сопствених прихода (чланарина корисника, продаје производа и услуга на тржишту итд.), донација, поклона и из других извора, у складу са законом.

Средства за набавку библиотечко-информационе грађе и извора

Члан 27.

Средства за набавку библиотечко-информационе грађе и извора, рачунарске и комуникацијске опреме за јавну библиотеку обезбеђује оснивач, на основу стандарда прописаних за јавне библиотеке.

Средства за вршење матичних функција и остваривање општег интереса

Члан 28.

Делатност Народне библиотеке Србије, Библиотеке Матице српске и Народне и универзитетске библиотеке „Иво Андрић” на Косову и Метохији, успостављање библиотечко-информационог система Републике Србије, изградња система узајамне каталогизације Републике Србије, као и матичне функције у библиотечко-информационој делатности Републике Србије, финансирају се из буџета Републике Србије, односно из буџета аутономне покрајине.

У циљу подршке усклађеном развоју библиотечко-информационе делатности у Републици Србији и задовољавању информационих потреба грађана, Република Србија обезбеђује средства:

– за набавку домаће и иностране библиотечко-информационе грађе и извора за Народну библиотеку Србије, Библиотеку Матице српске, Народну и универзитетску библиотеку „Иво Андрић” на Косову и Метохији, високошколске и универзитетске библиотеке и библиотеке научноистраживачких института и установа;

– за откуп првих издања књига домаће продукције за јавне библиотеке;

– за откуп домаће књиге ради њеног пласмана у иностранство који остварују Народна библиотека Србије и Библиотека Матице српске;

– за развој мреже јавних библиотека;

– за формирање и развој завичајних збирки;

– за стимулисање међународне сарадње и међубиблиотечке позајмице библиотечко-информационе грађе и извора;

– за дигитализацију библиотечко-информационе грађе и извора и омогућавање приступа културном и научном наслеђу на даљину.

VII. ПРАВА И ДУЖНОСТИ КОРИСНИКА БИБЛИОТЕКЕ

Права корисника библиотеке

Члан 29.

Свако лице (у даљем тексту: корисник библиотеке) има право приступа библиотекама и библиотечко-информационој грађи и изворима, било да се они чувају у самој библиотеци или да се њима приступа путем електронске мреже.

Корисник библиотеке има право на слободан приступ фондовима и библиотечко-информационој грађи и изворима, право на добијање и коришћење грађе и извора, право на помоћ и савет стручњака приликом претраживања и коришћења услуга библиотеке, у складу с правилима библиотеке.

Свака библиотека дужна је да обезбеди услове за остваривање права корисника библиотеке, укључујући и посебне корисничке групе, као и кориснике са инвалидитетом.

Библиотеке су обавезне да штите приватност и друге слободе корисника библиотеке, у складу са законом.

Дужности корисника библиотеке

Члан 30.

Корисник библиотеке дужан је да библиотечко-информациону грађу, изворе и опрему користи у складу са библиотечким правилима о коришћењу, а ако је оштети, отуђи или злоупотреби, дужан је да надокнади насталу штету.

Начин рада библиотеке с корисницима библиотеке, начин пружања основних услуга и начин коришћења библиотечко-информационе грађе и извора, прописује Народна библиотека Србије.

Посао из става 2. овог члана врши се као поверени.

VIII. НАРОДНА БИБЛИОТЕКА СРБИЈЕ И БИБЛИОТЕКА МАТИЦЕ СРПСКЕ

Национална библиотека

Члан 31.

Народна библиотека Србије је централна национална библиотека у Републици Србији која остварује општи интерес у библиотечко-информационој делатности утврђен овим законом.

Библиотека Матице српске је матична библиотека за територију АП Војводине и она, у сарадњи с Народном библиотеком Србије, остварује општи интерес у библиотечко-информационој делатности у Републици Србији на територији АП Војводине.

У циљу остваривања општег интереса у библиотечко-информационој делатности Народна библиотека Србије и Библиотека Матице српске образују стручну комисију за координацију развоја делатности.

Задачи Народне библиотеке Србије

Члан 32.

У остваривању општег интереса основни задаци Народне библиотеке Србије су следећи:

- 1) прикупљање, обрада, чување, представљање, коришћење и обезбеђивање приступа националној збирци библиотечко-информационе грађе и извора у складу с набавном политиком прецизно утврђеном посебним актом Народне библиотеке Србије;**
- 2) обавештавање јавности о могућностима и видовима пружања информација и услуга, као и пружање библиотечко-информационих услуга корисницима на лицу места и на даљину преко информатичке мреже;**
- 3) пријем, обрада, заштита, чување, представљање и давање на коришћење сваке публикације у штампаној, електронској или другој форми, која јој се доставља на основу закона којим се уређује обавезни примерак публикација;**
- 4) популарисање и промоција књиге, читања и слободног приступа информацијама за све грађане, као и организација различитих културних програма и активности ради унапређења културног живота грађана;**
- 5) организовање размене библиотечко-информационе грађе и извора са организацијама у земљи и иностранству и њено спровођење;**
- 6) промоција, презентација и пласман српске књиге у свету;**
- 7) организовање и координација рада мреже библиотека Републике Србије на стварању Централног електронског каталога, као и реализација пројекта Виртуелна библиотека Србије, организовање и координација послова система узајамне каталогизације и Центра за узајамну каталогизацију;**
- 8) израда и допуњавање библиографије Републике Србије за све врсте библиотечко-информационе грађе и извора и годишње националне библиографије „Сербике“, израда различитих ретроспективних и специјалних библиографија;**
- 9) обављање делатности националне агенције за сарадњу са издавачима, за израду CIP записа (каталогизација у публикацији пре штампања) и за доделу међународних стандардних бројева (ISBN, ISSN, ISMN, ISAN, DOI и других) за све публикације објављене у Републици Србији;**
- 10) обједињавање и координација рада на набавци, прикупљању, обради, чувању, представљању, давању на коришћење и омогућавању приступа домаћим и иностраним научним**

информацијама у оквиру посебног центра за научне информације, и то за све библиотеке у Републици Србији, као и координација рада конзорцијума библиотека Републике Србије за обједињену набавку иностраних серијских публикација у штампаној и електронској форми;

- 11) израда евиденционих прегледа и оцена успешности пословања библиотека у Републици Србији;**
 - 12) доношење националних упутстава и стандарда и препорука за примену међународних стандарда;**
 - 13) организација стручних испита за запослене у библиотечно-информационој делатности;**
 - 14) организација различитих облика сталног стручног усавршавања библиотечно-информационих стручњака;**
 - 15) обављање матичних функција централне националне библиотеке;**
 - 16) обављање делатности заштите старе и ретке библиотечке грађе;**
 - 17) обављање научноистраживачког, развојног и стручног рада у областима библиотекарства и информационих наука, археологије, библиографије и науке о књизи;**
 - 18) организација археографског описа ћирилских рукописа у земљи и српских рукописа у иностранству и учествовање у изради општег каталога ћирилских рукописа;**
 - 19) организација и координација система међубиблиотечке позајмице на националном и међународном нивоу;**
 - 20) објављивање публикација из области библиотекарства и информационих наука, као и резултата властитог стручног и научноистраживачког рада;**
 - 21) обављање послова дигитализације културног наслеђа Републике Србије и сарадња с другим установама у земљи и иностранству на пољу дигитализације;**
 - 22) редовно достављање свих тражених података Републичком заводу за статистику;**
 - 23) издавање дозвола за извоз библиотечке грађе која нема статус културног добра;**
 - 24) обављање и других послова утврђених овим законом и Статутом Народне библиотеке Србије.**
- Послови из става 1. тач. 12), 13), 15) и 23) овог члана обављају се као поверени.**

Организација рада и управљање у Народној библиотеци Србије

Организација и начин рада Народне библиотеке Србије ближе се уређују њеним статутом и актом о организацији и систематизацији послова, у складу са законом којим се уређује област културе.

На Статут и акт о организацији и систематизацији послова Народне библиотеке Србије сагласност даје министарство надлежно за културу.

Органи управљања у Народној библиотеци Србије су управник, управни одбор и надзорни одбор.

Управника Народне библиотеке Србије именује и разрешава Влада, на основу претходно спроведеног јавног конкурса, на четири године, с могућношћу да поново буде именован.

Задаци Библиотеке Матице српске

Члан 34.

У остваривању општег интереса, основни задаци Библиотеке Матице српске су следећи:

- 1) прикупљање, обрада, истраживање, чување и давање на коришћење библиотечко-информационе грађе и извора;**
- 2) пружање библиотечко-информационих услуга корисницима библиотеке;**
- 3) пријем, обрада, заштита, чување, представљање и давање на коришћење сваке публикације која јој се доставља на основу закона којим се уређује обавезни примерак публикација;**
- 4) примена стандарда у обради библиотечко-информационе грађе и извора и јединственог система класификације;**
- 5) учествовање у изграђивању јединственог библиотечко-информационог система у Републици Србији;**
- 6) учествовање у стварању Централног електронског каталога Републике Србије и реализовању пројекта Виртуелна библиотека Србије;**
- 7) учествовање у изради и допуњавању библиографије Републике Србије, годишње библиографије „Сербике” и израда и допуњавање библиографије АП Војводине и ретроспективних и других библиографија;**
- 8) обављање научноистраживачког и стручног рада и објављивање публикација (књига, каталога, часописа, билтена итд.) из области библиотекарства и информационих наука;**
- 9) прикупљање, обрада, чување и коришћење старе и ретке библиотечке грађе;**
- 10) обављање делатности заштите старе и ретке библиотечке грађе;**
- 11) популаризовање библиотечко-информационе грађе и извора и подстицање интереса за књигу;**

- 12) обављање рефералних послова, примање и чување докторских дисертација, магистарских радова, научноистраживачких пројеката, стандарда, патената, докумената и издања ФАО и УНЕСКО-а;
- 13) израда националног инпута за међународну базу АГРИС;
- 14) обављање матичних функција централне библиотеке у АП Војводини;
- 15) пружање информација из сопствене базе података и базе података из других информационих центара у земљи и иностранству и обављање међубиблиотечке позајмице;
- 16) израда СІР записа (каталогизација у публикацији пре штампања);
- 17) организовање стручних испита за запослене у библиотечно-информационој делатности на територији АП Војводине;
- 18) организовање различитих облика сталног стручног усавршавања библиотечно-информационих стручњака на територији АП Војводине;
- 19) примање, обрада и чување поклоњених личних библиотека;
- 20) размена библиотечно-информационе грађе и извора са организацијама у земљи и иностранству;
- 21) издавање дозвола за извоз библиотечке грађе која нема статус културног добра;
- 22) обављање других послова утврђених овим законом и Статутом Библиотеке Матице српске.

Послови из става 1. тач. 14), 17) и 21) овог члана врше се као поверени.

Организација рада и управљање у Библиотеци Матице српске

Члан 35.

Организација, начин рада и управљање у Библиотеци Матице српске ближе се уређују Законом о Матици српској, Статутом Библиотеке Матице српске и актом о организацији и систематизацији послова у Библиотеци Матице српске.

Органи управљања Библиотеке Матице српске су управник, управни одбор и надзорни одбор.

ІХ. ОБАВЉАЊЕ БИБЛИОТЕЧКО-ИНФОРМАЦИОНЕ ДЕЛАТНОСТИ

Стандарди за библиотеке

Члан 36.

Библиотека обавља своју делатност према националним и међународним стандардима у складу с којима се утврђују врсте послова и активности, као и услови и ресурси.

Националне стандарде за јавне и друге типове библиотека доноси министар надлежан за културу на предлог Народне библиотеке Србије, Библиотеке Матице српске и библиотечких стручних удружења.

Заштита библиотечко-информационе грађе и извора

Члан 37.

Библиотечко-информациона грађа и извори не смеју се оштетити, отуђити, уништити, злоупотребити нити изменити ако овим законом није другачије одређено.

Библиотеке су дужне да предузимају мере заштите и чувања библиотечко-информационе грађе и извора утврђене општеприхваћеним међународним правилима и домаћим прописима о заштити библиотечко-информационе грађе и извора.

При коришћењу библиотечко-информационе грађе и извора, библиотеке су дужне да се придржавају закона и потврђених међународних уговора о заштити ауторских и сродних права.

Копирање библиотечко-информационе грађе и извора не сме се вршити у комерцијалне сврхе, већ искључиво у научне и истраживачке сврхе, у складу с прописима о заштити ауторских и сродних права и права интелектуалне својине.

Извоз, размена или изношење у иностранство библиотечко-информационе грађе и извора са својством културног добра може се вршити у складу са законом.

Чување библиотечко-информационе грађе и извора

Члан 38.

Библиотечко-информациона грађа и извори чувају се у просторијама или на адекватним носиоцима информација, у којима су на одговарајући начин заштићени од пожара, влаге, физичких, биолошких, хемијских и других узрочника који би могли довести до њиховог оштећења, уништења, злоупотребе или неовлашћене измене.

Обрада библиотечко-информационе грађе и извора

Члан 39.

Обрада библиотечко-информационе грађе и извора врши се на јединствен начин у складу са одредбама овог закона.

Обрада библиотечко-информационе грађе и извора заснива се на примени јединствене каталошко-библиографске обраде и јединственог система класификације и индексирања, као и у складу са усвојеним националним и међународним стандардима.

Народна библиотека Србије доноси националне стандарде за обраду библиотечко-информационе грађе и извора.

Посао из става 3. овог члана врши се као поверени.

Коришћење библиотечко-информационе грађе и извора

Члан 40.

Библиотеке су обавезне да корисницима библиотеке пруже одговарајућу и квалитетну библиотечко-информациону грађу и изворе, у библиотеци или преко електронске мреже.

Позајмица и размена библиотечко-информационе грађе и извора

Члан 41.

Библиотека која у свом фонду и бази података нема библиотечко-информациону грађу и изворе које корисник тражи, треба да их обезбеди у одговарајућој форми и у разумном року од библиотеке у земљи или иностранству путем размене или позајмице библиотечко-информационе грађе и извора.

Све библиотеке у библиотечној мрежи Републике Србије учествују у процесу размене и позајмице библиотечко-информационе грађе и извора.

Ревизија и отпис библиотечко-информационе грађе и извора

Члан 42.

Све библиотеке у библиотечној мрежи Републике Србије, ради утврђивања стварног стања и отписа фондова, дужне су да обављају ревизију библиотечко-информационе грађе и извора.

Прописи о евиденцији и ревизији библиотечко-информационе грађе и извора

Члан 43.

Прописе којима се уређује инвентарисање, обрада, ревизија и отпис библиотечко-информационе грађе и извора, као и вођење евиденције о библиотечко-информационој грађи и изворима, доноси министар надлежан за културу.

Дигитализација библиотечко-информационе грађе и извора

Члан 44.

Библиотека има обавезу да континуирано ради на дигитализацији библиотечко-информационе грађе и извора као дела културног наслеђа Србије.

Народна библиотека Србије спроводи и координира послове на дигитализацији библиотечко-информационе грађе и извора у Републици Србији.

Ближе услове за дигитализацију библиотечко-информационе грађе и извора прописује министар надлежан за културу.

Х. ЗАПОСЛЕНИ У БИБЛИОТЕЦИ

Запослени у библиотеци

Члан 45.

Послове у библиотеци, зависно од њихове врсте и сложености, обављају лица са одговарајућим образовањем и положеним стручним испитом.

Стручне библиотечке послове обављају књижничари, виши књижничари, библиотекари и дипломирани библиотекари.

Поред лица из става 1. овог члана, послове у библиотеци, под одређеним условима, обављају и стручњаци других струка и волонтери.

Образовање

Члан 46.

Послове књижничара може да обавља лице са стеченим средњим образовањем у четворогодишњем трајању и положеним стручним испитом.

Послове вишег књижничара може да обавља лице са завршеним двогодишњим студијама на вишој школи у складу са раније важећим прописима и са положеним стручним испитом.

Послове библиотекара може да обавља лице са стеченим високим образовањем на студијама првог степена у трогодишњем трајању и положеним стручним испитом.

Послове дипломираног библиотекара могу да обављају:

а) лица са стеченим високим образовањем на студијама првог и другог степена у области библиотекарства и информатике, у трајању од најмање четири године и положеним стручним испитом;

б) лица са стеченим високим образовањем на студијама првог и другог степена у другим областима, у трајању од најмање четири године и положеним стручним испитом.

Стручни испит

Члан 47.

Стручно оспособљавање за практични рад у библиотеци за запослене на стручним пословима с високим и вишим образовањем траје годину дана, а са средњим образовањем – девет месеци.

Запосленом из става 1. овог члана који у року од три године рада у библиотеци не положи стручни испит престаје радни однос у библиотеци даном истека тог рока.

Министар надлежан за културу образује комисију за полагање стручног испита у Народној библиотеци Србије.

Надлежни орган аутономне покрајине образује комисију за полагање стручног испита у Библиотеци Матице српске, као поверени посао.

Стручни испит организују и спроводе Народна библиотека Србије и Библиотека Матице српске, у складу са овим законом.

Члановима комисија за полагање стручних испита припада накнада за рад у комисији.

Трошкове полагања стручног испита сноси библиотека у којој је кандидат запослен.

Програм стручних испита, начин њиховог полагања и висину накнаде за рад чланова комисије за полагање стручних испита прописује министар надлежан за културу.

Стручна звања

Члан 48.

Запослени из члана 47. став 1. овог закона на стручним библиотечким пословима, након положеног стручног испита стичу основна стручна звања: књижничар, виши књижничар, библиотекар и дипломирани библиотекар.

Виша стручна звања на стручним библиотечким пословима су: самостални књижничар, самостални виши књижничар, виши библиотекар, библиотекар саветник, виши дипломирани библиотекар и дипломирани библиотекар саветник.

Запослени на стручним пословима библиографа, археографа, информатора, документаристе и конзерватора стичу стручна звања и виша стручна звања сходном применом одредаба овог закона које се односе на стицање стручних звања на стручним библиотечким пословима.

Министар надлежан за културу именује Републичку комисију за доделу виших стручних звања у библиотечко-информационој делатности на предлог Народне библиотеке Србије.

Председник Републичке комисије из става 4. овог члана по функцији је руководилац Народне библиотеке Србије.

Матичну комисију за утврђивање предлога за доделу виших стручних звања у библиотечко-информационој делатности именује директор матичне библиотеке.

Виша стручна звања стичу се у складу са актом о ближим условима за стицање виших стручних звања који доноси министар надлежан за културу.

Стално стручно усавршавање запослених

Члан 49.

Запослени у библиотечко-информационој делатности дужан је да се стално усавршава за обављање стручних послова.

Стално стручно усавршавање у библиотечко-информационој делатности врши се у складу са програмима чију акредитацију врши Народна библиотека Србије, као поверени посао.

Средства за стално стручно усавршавање обезбеђује оснивач библиотеке у којој запослени ради.

Начин акредитације програма стручног усавршавања као и начин организовања и спровођења сталног стручног усавршавања у библиотечко-информационој делатности прописује министар надлежан за културу.

ХИ. ШКОЛСКЕ, ВИСОКОШКОЛСКЕ, УНИВЕРЗИТЕТСКЕ БИБЛИОТЕКЕ, БИБЛИОТЕКЕ НАУЧНОИСТРАЖИВАЧКИХ ИНСТИТУТА И УСТАНОВА И СПЕЦИЈАЛНЕ БИБЛИОТЕКЕ

Школске библиотеке

Члан 50.

Школске библиотеке организују се као организационе јединице образовне установе, с циљем да помажу и унапређују образовно-васпитни процес.

На запослене у школским библиотекама, у погледу образовања, стицања звања и дозволе за рад (лиценце) примењују се прописи којима се уређују основе система образовања и васпитања.

Школске библиотеке су део јединственог библиотечко-информационог система Републике Србије.

Високошколске и универзитетске библиотеке и библиотеке научноистраживачких института и установа

Члан 51.

Високошколске и универзитетске библиотеке и библиотеке научно-истраживачких института и установа организују се ради подршке и унапређења образовног, истраживачког и научног рада студената, наставника, професора и истраживача.

Универзитетске библиотеке су централне високошколске библиотеке које:

- координирају библиотечко-информациону делатност на универзитету;**
- координирају набавку библиотечко-информационе грађе и извора у оквиру универзитета;**
- организују и усклађују рад система размене и међубиблиотечке позајмице библиотечко-информационе грађе и извора у земљи и са иностранством;**
- координирају израду библиографија и електронских база података о високошколским наставницима, научним радницима и сарадницима универзитета;**
- прикупљају, обрађују, чувају и дају на коришћење обавезни примерак библиотечко-информационе грађе и извора који настају и објављују се на универзитету (укључујући дипломске, магистарске и докторске радове);**
- усклађују, припремају, организују и спроводе програм обуке корисника – студената, доктораната и истраживача у области**

система комуникације у науци, коришћења информационих извора у оквиру библиотечко-информационог система Републике Србије, ауторских права и вредновања научног рада;

– успостављају и одржавају дигиталне репозиторијуме матичних високошколских установа који садрже дигитализоване дисертације, радове наставника, сарадника и студената, образовни материјал, дигитализоване публикације из фондова високошколских библиотека и други материјал од интереса за матичну установу;

– пружају стручну помоћ запосленима у библиотекама и информационим центрима у оквиру универзитета и учествују у њиховом сталном стручном усавршавању.

Високошколске и универзитетске библиотеке и библиотеке научноистраживачких института и установа део су јединственог библиотечко-информационог система Републике Србије.

Повезивање високошколских библиотека

Члан 52.

Високошколске и универзитетске библиотеке као чланице универзитета повезују се у библиографско-информациони систем универзитета и у јединствени информациони систем научних и технолошких информација у Републици Србији, у складу са законом и другим прописима.

Специјалне библиотеке

Члан 53.

Специјална библиотека може бити образована као посебна организациона јединица у државним органима, органима територијалне аутономије и јединица локалне самоуправе, у јавним службама, привредним друштвима, политичким организацијама, верским заједницама, удружењима и код других правних и физичких лица.

Коришћење фондова специјалних библиотека је ограничено на одређене корисничке групе, зависно од типа организације у чијем саставу је образована, односно зависно од специфичног типа корисника.

Делатност специјалне библиотеке обухвата: пружање услуга корисницима, омогућавање приступа библиотечко-информационој грађи; давање информација о библиотечко-информационој грађи; помоћ корисницима при избору и коришћењу библиотечко-информационе грађе и извора; вођење евиденције и документације о библиотечко-информационој грађи и корисницима; израду билтена, каталога, библиографија и других информационих извора; омогућавање позајмице библиотечко-информационе грађе и протока информација; израду, набавку, стручну обраду, чување и заштиту библиотечко-информационе грађе; учествовање у изради заједничких каталога и база података.

Специјалне библиотеке су део јединственог библиотечко-информационог система Републике Србије.

XII. КАЗНЕНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 54.

Новчаном казном од 100.000 до 300.000 динара казниће се за прекршај библиотека или правно лице у оквиру кога је организована библиотека:

- 1) ако библиотеци која врши матичне функције не омогући вршење надзора над стручним радом (члан 25. став 4);**
- 2) ако не обезбеђује услуге корисницима (члан 29. став 3. и члан 40);**
- 3) ако не спроводи мере заштите и чувања библиотечко-информационе грађе и извора (члан 37. став 2);**
- 4) ако не врши евиденцију и ревизију библиотечко-информационе грађе и извора на прописан начин (члан 42).**

Новчаном казном од 20.000 до 50.000 динара казниће се за прекршај из става 1. овог члана и одговорно лице у библиотеци.

XIII. ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Усклађивање аката библиотеке

Члан 55.

Библиотека која у смислу овог закона обавља библиотечко-информациону делатност ускладиће организацију, рад и опште акте са одредбама овог закона у року од годину дана од дана његовог ступања на снагу.

Подзаконски прописи

Члан 56.

Подзаконски прописи за спровођење овог закона донеће се у року од шест месеци од дана ступања на снагу овог закона.

Члан 57.

Даном почетка примене овог закона престаје да важи Закон о библиотечкој делатности („Службени гласник РС”, бр. 34/94 и 101/05 – др. закон).

Члан 58.

Овај закон ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије”, а примењиваће се истеком шест месеци од дана његовог ступања на снагу.